

B I J D R A G E

TOT DE KENNIS DER

ICHTHYOLOGISCHE FAUNA VAN BLITONG (BILLITON),

MET BESCHRIJVING VAN EENIGE NIEUWE SOORTEN VAN ZOETWATERVISSCHEN,

DOOR

Dr. P. BLEEKER.

In het begin dezes jaars berigtte ik omtrent eenige Blitong-sche visschen, door den heer Dr. CROOCKEWIT tijdens zijn verblijf op dit eiland verzameld. Deze vischsoorten, allen in zee gevangen, zijn 10 in getal t. w. *Mesoprion Russellii* Blkr., *Mesoprion annularis* Blkr., *Helotes sexlineatus* CV., *Sillago acuta* CV., *Platycephalus insidiator* Bl., *Dentex tambulus* CV., *Pentapus setosus* CV., *Platax bataviensis* CV., *Belone leiuroides* Blkr en *Synaptura pan* Cant. (zie Natuurk. Tijdschr. v. Neêrl. Indie Jaarg I bladz. 478).

Later vertrok naar Blitong mijn vriend, de heer CORNS. DE GROOT, ingenieur van het mijnwezen, ten einde onderzoek te doen naar de geologische gesteldheid van dit eiland, en in het bijzonder naar zijnen tinrijkdom. Ik noodigde dezen verdienstelijken natuurkenner uit, op Blitong te trachten, de daar levende zoetwatervisschen te verzamelen en aan de welwillende voldoening aan dit verzoek heeft deze bijdrage haar ontstaan te danken. Is de ichthijologie van den Indischen Archipel in het algemeen zeer verwaarloosd geworden, vooral is zulks het geval ten opzichte der zoetwatervisschen en van talrijke aanzienlijke eilanden van den Indischen Archipel is tot nog toe geene enkele species van zoetwatervisschen bekend geworden, niettegenstaande deze studie voor de geographische zoölogie van meer

belang is, dan de studie der zeefauna, welker vertegenwoordigers, uit den aard van de middenstof, waarin zij leven, aan minder beperkingen in hunne woonplaatsen onderworpen zijn. De verzameling van den heer DE GROOT, hoezeer niet meer dan 15 soorten bevattende, is niet onbelangrijk en bevat eenige species, welke tot nog toe op geen der overige eilanden van den Soenda-Molukschen Archipel zijn aange troffen.

De 15 hoven bedoelde soorten zijn de volgende.

1. *Catopra Grootii* Blkr. nov. spec.
2. *Nandus nebulosus* Blkr. = *Bedula nebulosus* Gr. Hardw.
3. *Betta anabatoïdes* Blkr.
4. *Ophicephalus marulioïdes* Blkr.
5. „ *marginatus* CV.
6. *Mastacembelus maculatus* CV.
7. *Silurus phaiosoma* Blkr.
8. *Bagrus micropogon* Blkr. nov. spec. ?
9. *Pimelodus cyanochloros* Blkr.
10. *Clarias punctatus* CV.
11. *Barbus lateristriga* CV.
12. „ *blitonensis* Blkr. nov. spec.
13. *Leuciscus cephalotaenia* Blkr. nov. spec.
14. *Hemiramphus phaiosoma* Blkr. nov. spec.
15. *Luciocephalus pulcher* Blkr.

Vijf dezer soorten beschouw ik als nieuw voor de wetenschap, hoezeer *Bagrus micropogon* nog met eenigen twijfel, daar zij mogelijk den zeer jeugdigen leeftijd voorstelt van *Bagrus poecilopterus* K. v. H. van Java. Voorts komen van de bovengenoemde soorten tevens op de fauna van Java: *Ophicephalus marginatus* CV., *Mastacembelus maculatus* CV., *Pimelodus cyanochloros* Blkr., *Clarias punctatus* CV. en *Barbus lateristriga* CV.; — op de fauna van Borneo: *Betta anabatoïdes* Blkr., *Ophicephalus marulioïdes* Blkr., *Silurus phaiosoma* Blkr., en *Luciocephalus pulcher* Blkr.; — en op de fauna van Sumatra, *Mastacembelus maculatus* CV. en *Pimelodus cyanochloros* Blkr. Men mag hieruit opmaken, dat de zoetwatervischauna van

Blitong, afgescheiden van de haar eigene soorten, in verwantschap het midden houdt tusschen die van Java en Borneo.

Alle 15 bovengenoemde species zijn gevangen in het stroomgebied der Tjiroetjoep, in het westelijk gedeelte van het eiland, nabij de plaatsen, waar door den heer De Groot vrije rijke tingronden zijn gevonden, met welker ontginning reeds een begin gemaakt is. In het geheel zijn mij thans de volgende 25 soorten van Blitong bekend.

1. *Mesoprion Russellii* Blkr. Verh. Bat. Gen. XXII Percoid.
2. „ *annularis* Blkr. ibid.
3. *Helotes sexlineatus* CV. Nat. Tijdschr. N. I. II p. 171.
4. *Sillago acuta* CV. Verh. Bat. Gen. XXII Percoid.
5. *Catopra Grootii* Blkr.
6. *Nandus nebulosus* Blkr.
7. *Platycephalus insidiator* Bl. Verh. Bat. Gen. XXII Sclerop.
8. *Dentex tambulus* CV. ib. XXIII Sparoid.
9. *Pentapus setosus* CV. Nat. Tijdschr. N. Ind. II p. 175.
10. *Platax bataviensis* CV. Verh. Bat. Gen. XXIII Chaetodont.
11. *Betta anabatoïdes* Blkr. Nat. Tijdschr. N. Ind. I p. 269.
12. *Ophicephalus maruloïdes* Blkr. ib. II p. 424.
13. „ *marginatus* CV. Verh. Bat. Gen. XXIII Vissch. Doolhofv. Kieuw.
14. *Mastacembelus maculatus* CV.
15. *Silurus phaiosoma* Blkr. Nat. Tijdschr. N. Ind. II p. 428.
16. *Bagrus micropogon* Blkr.
17. *Pimelodus cyanochloros* Blkr. Verh. Bat. Gen. XXI N. Bijdr. Silur. Jav.
18. *Clarias punctatus* CV. ibid. Siluroïd. batav. conspect.
19. *Barbus lateristriga* CV.
20. „ *blitonensis* Blkr.
21. *Leuciscus cephalotaenia* Blkr.
22. *Belone leiuroïdes* Blkr. Nat. Tijdschr. N. Ind. I p. 479.
23. *Hemiramphus phaiosoma* Blkr.
24. *Luciocephalus pulcher* Blkr. Nat. Tijdschr. N. Ind. I p. 273.
25. *Synaptura pan* Cant. Verh. Bat. Gen. XXIII Snoek. Vissch.

DESCRIPTIONES SPECIERUM DIAGNOSTICAE.

NANDOÏDEI.

Catopra Grootii Blkr.

Catopr. corpore oblongo compresso, altitudine $2\frac{2}{7}$ fere in ejus longitudine, latitudine $2\frac{1}{2}$ in ejus altitudine, capite obtuso convexo $3\frac{2}{3}$ circiter in longitudine corporis, aequo alto ac longo; oculis diametro 4 in longitudine capitis; linea rostro-dorsali ante oculos convexa, supra oculos leviter concava; rostro convexo longitudine oculum aequante; maxillis aequalibus, superiore protractili sub oculi parte anteriore desinente; dentibus maxillis pluriseriatis parvis, antice serie externa majoribus conicis, vomere parvis in thurمام oblongam transversam antice in palato collocatis; dentibus palatinis parvis utroque latere in vittam gracilem obliquam dispositis; dentibus pterygoïdeis granulosis in laminam oblongam ovalem, lingualibus granulosis in laminam magnam lageniformem collocatis; denticulis suborbitalibus vix conspicuis; praeoperculo subrectangulo, angulo rotundato leviter tantum denticulato; interoperculo edentulo; squamis ctenoïdeis ciliis minimis pluriseriatis, parte basali flabelliforme striatis, lateribus 30 p. m. in serie longitudinali, 15 p. m. in serie verticali; linea laterali singulis squamis tubulo simplice notata, sub pinnae dorsalis radiosae parte posteriore interrupta et infra sub parte ejus anteriore reïncipiente; pinnis basi squamosis, dorsali et anali radiosae rotundatis caudalem attingentibus, dorsali spinosa spinis mediis ceteris longioribus, parte radiosae humiliore; anali spina media ceteris longiore; pectoralibus obtusis ventralibus acutis vix longioribus, $4\frac{1}{2}$ in longitudine corporis; caudali rotundata $4\frac{2}{3}$ in longitudine corporis; colore corpore pinnisque olivaceo-viridi.

B. 6. D. 13/16 vel 13/17. P. 2/12. V. 1/5. A. 3/9 vel 3/10. C. 14 et lat. brev.

Habit. Blitong, in flumine Tjirutjup.

Longitudo speciminis unici 184'''.

Aanm. Deze soort is de derde *Catopra*, mij van den Indischen Archipel bekend geworden. Java bezit *Catopra nandoïdes*, Borneo *Catopra fasciata*. Deze drie soorten hebben

groote verwantschap met elkander, doch laten zich door volgende kenmerken gemakkelijk van elkander onderscheiden.

Catopra fasciata Blkr. 12 zwartachtige dwarsche banden over het ligchaam. D. 13/16 of 13/17. P. 2/14.

Catopra nandoïdes Blkr. Ligchaam zonder banden. D. 14/16 of 14/17. P. 2/14. Snuit niet bol.

Catopra Grootii Blkr. Ligchaam zonder banden. D. 13/16 of 13/17. P. 2/12. Snuit bol.

Ik noem de bovenbeschrevene nieuwe soort naar den heer CORNS. DE GROOT, aan wien de wetenschap de eerste kennis der zoetwaterfauna van Blitong te danken heeft.

NANDUS CV.

Pinna dorsalis unica. Dentes maxillares, palatini, vomerini et linguales setacei, pterygoïdei granulosi in thurmam gracilem collocati. Os suborbitale non denticulatum. Praeoperculum denticulatum. Operculum spina unica. Membrana branchiostega radiis 6. Linea lateralis interrupta. Maxilla superior protractilis.

Nandus is zeer na verwant aan *Catopra* (zie Nat. Tijdschr. Ned. Indië Jaarg. II), doch verschilt er van, doordien er de tongtanden zeer dun zijn en op eene smalle plaat vereenigd, wat ook met de vleugelbeenstanden het geval is. Voorts heeft *Nandus* de onderoogkuilsbeenderen ongetand en het operkel slechts met een' enkelen doorn gewapend. *Catopra* en *Nandus* zijn geslachten, welke in verwantschap bet midden houden tusschen de *Chromides* en de *Percoïden* en welligt te brengen zijn tot eene eigene familie. Het niet volkomen vereenigd zijn der onderste keelgatsbeenderen sluit ze van de *Labroïden* uit, waarmede overigens hunne inwendige organisatie ze verwant doet zijn. Zij schijnen voor de zoete wateren van Zuid-Azië en den Indischen Archipel te wezen, wat de *Chromides* zijn voor de zoete wateren van Zuid-Amerika. Waarschijnlijk zullen latere nasporingen nog meerdere soorten van *Nandus* en *Catopra* in de zoete wateren dezer gewesten doen kennen.

Nandus nebulosus Blkr.

Nand. corpore oblongo compresso, altitudine 3 in ejus longitudine, latitudine 2 et paulo in ejus altitudine; capite acuto $3\frac{1}{2}$ in longitudine corporis, paulo longiore quam alto; oculis diametro $3\frac{1}{2}$ circiter in longitudine capitis; linea rostro-frontali declivi rectiuscula; maxilla superiore valde protractili alepidota, ore clauso maxilla inferiore paulo brevior, sub oculi parte posteriore desinente; dentibus maxillaribus, vomerinis, palatinis, pterygoïdes et lingualibus in vittas graciles dispositis; osse sub-orbitali humillima; praeoperculo rotundato, margine posteriore leviter emarginato denticulis vix conspicuis; interoperculo leviter denticulato; spina operculari plana acuta; squamis ciliatis, lateribus 30 p. m. in serie longitudinali; linea laterali simplicee sub pinnae dorsalis radiosae parte posteriore interrupta; pinna dorsali profunde emarginata, parte spinosa parte radiosa humilior, spinis 3^a, 4^a et 5^a spinis ceteris longioribus, parte radiosa rotundata; pinnis pectoralibus rotundatis et ventralibus acutiusculis $5\frac{2}{3}$ circiter in longitudine corporis; anali spina 2^a spinis 1^a et 3^a longiore, parte radiosa rotundata, caudali convexa $5\frac{1}{3}$ circiter in longitudine corporis; colore corpore superne fusco, lateribus inferneque aurantiaco-rufo diffuse transversim fusco fasciato; pinnis dorsali spinosa fusca, pectoralibus olivaceis, ceteris aurantiacis fusco maculatis et variegatis.

B. 6. D. 14/11 vel 14/12. P. 1/15. V. 1/5. A. $\frac{3}{5}$ vel $\frac{3}{6}$. C. 14 et lat. brev.

Synon. *Bedula nebulosus* Gr. Hardw. Illustr. Ind. Zoöl. II Pisc. tab. 1 fig. 2?

Habit. Blitong, in flumine Tjirutjup.

Longitudo speciminis uniei 111".

Aanm. Deze soort verschilt van *Nandus marmoratus* CV. door sterken operkeldoorn, onder het oog eindigende bovenkaak, aanmerkelijk grootere borst- en buikvinnen, veel minder schubben op eene overlansche rei, ongeschubte bovenkaak enz. In habitus en kleurteekening heeft zij zeer groote overeenkomst met *Bedula nebulosus* van de Illustrations of Indian Zoölogy, met welke species ik geneigd ben haar voor identisch te houden. Is zulks het geval, dan is de aangehaalde afbeelding in meerdere opzigten onjuist, vertoonende zij het oog te klein, de onderkaak te ver voor de bovenkaak uitstekende, de bovenkaak te ver achterwaarts reikende, het praeopercel ongetand, den operkeldoorn in het geheel niet, enz. Bovendien tel ik op die afbeelding slechts

13 rugvindoornen, wat zijne reden kan hebben in eene individuele verscheidenheid. De heer CANTOR (Malaijan Fishes p. 17) brengt *Bedula nebulosus* Gr. Hardw. tot *Nandus marmoratus* CV. even als *Bedula Hamiltonii* Gray (Illustr. Ind. zoöl. II Pisc. tab. 1 fig. 3). Ten opzichte van laatstgenoemde species stem ik den heer CANTOR bij, maar GRAY heeft mijns inziens zeer te regt beide afbeeldingen beschouwd als tot verschillende soorten te behooren.

NOTACANTHINI.

Mastacembelus maculatus CV. Poiss. VIII p. 340. Règn. an. éd. d. luxe tab. 55 fig. 1.

Mastac. corpore elongato compresso, altitudine 10 circiter in ejus longitudine; capite 7 circiter in longitudine corporis; rostro $2\frac{1}{3}$ ad $2\frac{1}{4}$ in longitudine capitis, apice tentaculis 2 trilobo, parte producta rictum longitudine aequante; praecoperculo dentibus vel spinis nullis; linea laterali cauda inconspicua; squamis parvis, totis striatis, cycloïdeis, lateribus 180 p. m. in serie longitudinali; pinnis verticalibus unitis; appendice anali conica longa; caudali vix distincta rotundata; dorsali post apicem pinnae pectoralis incipiente, parte spinosa longitudine partem radiosam aequante, spina postice spinis ceteris multo majore; anali spina 2^a valida magna, parte radiosa paulo ante pinnam dorsalem radiosam incipiente; pectoralibus rotundatis; colore corpore superne viridescente-fusco, inferne viridescente-flavo; lateribus fusco nebulatis; pinnis verticalibus flavo marginatis, dorsali viridi et fusco variegata, basi maculis nigricantibus; anali nigricante-fusca.

B. 6. D. 26-60 ad 30-70. P. 22 vel 23. A. 59 ad 69. C. 16 p. m.

Synon. *Rhynchobdella maculata* Reinw.

Mastacembla tacheté CV. Poiss. VIII p. 340.

Mastacembla maculé CV. Règn. anim. éd. de luxe tab. 55 fig. 1.

Ikan Archlot Sundancens.

Habit. Blitong, Java, Sumatra, in fluviis.

Longitudo 16 speciminum 125^m ad 280^m.

Varietas: *chrysogaster*, ventre immaculato. Habit. Java (Buitenzorg, Tjipannas), Sumatra (Pajacombo, Solok).

dictyogaster, ventre fusco reticulato. Hab. Blitong.

Aanm. In mijne Bijdrage tot de kennis der *Notacanthini* van den Soenda-Molukschen Archipel (Verh. v. h. Bat. Gen.

v. K. en W. vol. XXIII), heb ik de diagnose dezer soort gegeven, volgens hare in de groote Histoire des Poissons voorkomende beschrijving. Sedert ben ik in het bezit gekomen van een aantal exemplaren van Java, Sumatra en Blitong, waardoor ik in staat gesteld ben, hare kenmerken nauwkeuriger op te geven. Deze soort is vooral merkwaardig door haar ongewapend praeoperkel, en zou daardoor zelfs uit het geslacht *Mastacembelus* behooren weg te vallen, indien de praeoperkeldoornen, door CUVIER VALENCIENNES als generisch karakter beschouwd, zulks inderdaad waren, wat ik echter niet kan aannemen, omdat *Mastacembelus maculatus* overigens in de wezenlijke kenmerken met de andere soorten van *Mastacembelus* overeenkomt.

SILUROÏDEI.

Bagrus micropogon Blkr.

Bagr. corpore elongato compresso, altitudine 8 circiter in ejus longitudine; capite acuto $4\frac{1}{2}$ circiter in longitudine corporis, duplo longiore quam alto sed minus duplo longiore quam lato; dorso humili; linea rostro-dorsali declivi rectiuscula, vertice tantum convexiuscula; oculis diametro 6 circiter in longitudine capitis; rostro oculo duplo longiore, ante os prominente; scuto capitis cristaque interparietali glabris; crista interparietali trigona aequae longa ac basi lata, tota conspicua, os interspinosum glabrum non attingente; cirris 8 gracilibus, nasalibus oculum attingentibus, labialibus oculum superantibus, inframaxillaribus aperturam branchialem non attingentibus; labiis carnosis; maxilla superiore inferiore longiore; dentibus maxillis setaceis pluriseriatis, vomero-palatinis pluriseriatis in vittam semilunarem simplicem dispositis; osse scapulari vix rugoso acuto; pinna dorsali spina corpore paulo altiore postice dentata; dorsali adiposa tota ejus longitudine a dorsali radiosa remota, anali opposita eamque postice superante, oblonga, rotundata; pinnis pectoralibus acutis capite multo brevioribus, spina crassa postice valde dentata; ventralibus capite duplo brevioribus; anali rotundata corpore non humiliore; caudali valde excisa lobis acutissimis aequalibus 5 in longitudine corporis; colore corpore fusciscente fusco profundiore nebulato; pinnis rufis nigro late fasciatis.

B. 10. D. $1/7$. P. $1/8$. V. $1/5$. A. $4/12$ vel $5/11$. C. 17 et lat. brev. Habit. Blitong, in flumine Tjirutjup.

Longitudo speciminis unici 79^{mm}.

Aanm. Deze species behoort tot die soorten van *Bagrus* met 8 cirri en onafgebroke ree ploegbeen-gehemeltetanden, bij welke de vetvin ongeveer dezelfde lengte heeft als de aarsvin en de achterhoofdskam niet tot aan het tusschendoornbeen reikt. Zij staat in verwantschap zeer nabij *Bagrus poecilopterus* K. v. H. van Java en heeft daarvan de dunne korte voeldraden, vooruitstekenden snuit en algemeene kleurteekening. *Bagrus poecilopterus* K. v. H. bevindt zich tot nog toe niet in mijne verzameling, doch ik bezit er eene fraaije afbeelding van, afkomstig uit de teekeningen der voormalige Natuurkundige Commissie. Deze afbeelding wijkt in zooverre van de beschrijving van CUVIER VALENCIENNES af, dat de rugdoorn er duidelijk getand is, de rugvin er 7 en de borstvin 8 stralen vertoont, even als bij bovenbeschrevene soort. Vergelijk ik echter mijn specimen met die afbeelding, dan blijkt het, dat het veel ranker van kop en ligchaam is, grootere oogen en zeer spits uitlopende staartvinkwabben heeft, minder regelmatig gekleurd is, en de lipdraden er tot achter het oog reiken. Ik houd mijn specimen daarom voor eene eigene soort, tot dat nadere waarnemingen kunnen doen blijken, dat deze verschillen slechts toe te schrijven zijn aan den leeftijd, bedragende de lengte van mijn specimen nog niet de helft van die der bedoelde afbeelding.

CIJPRINOÏDEI.

Barbus lateristriga CV. Poiss. xvi p. 120.

Barb. corpore oblongo compresso, altitudine $3\frac{1}{2}$ ad $3\frac{1}{4}$ in ejus longitudine, latitudine 3 circiter in ejus altitudine; capite 5 et paulo in longitudine corporis; altitudine capitis $1\frac{1}{2}$ ad $1\frac{1}{4}$ in ejus longitudine; oculis diametro 3 in longitudine capitis, diametro 1 a se invicem distantibus; rostro convexo oculo brevior; maxilla superiore inferiore vix longiore, verticaliter deorsum protractili, ante oculum desinente; ore antico; cirris maxillaribus labialibus brevioribus, maxillaribus oculi marginem anteriorem, labialibus praeoperculi partem posteriorem attingentibus; dentibus pharyngealibus triseriatis conicis, serie externa 4 uncinatis et subuncinatis; osse scapulari trigono obtuso rotundato; linea frontali declivi rectiuscula;

dorso elevato ventre convexiore, linea dorsali vix angulata antice valde convexa; linea ventrali rotundata; linea laterali infra lineam rostro-caudalem descendente, concava; squamis radiatim striatis, lateribus 24 p. m. in serie longitudinali, 8 vel 9 in serie verticali; inguinibus squamis elongatis; pinna dorsali acutiuscula non emarginata, corpore minus duplo humiliore, spina denticulata capite brevioribus ventralibus opposita; pinnis pectoralibus et ventralibus acutis longitudine aequalibus capite brevioribus, pectoralibus ventrales non attingentibus; anali acutiuscula non emarginata, corpore plus duplo humiliore; caudali profunde incisa lobis acutis $4\frac{1}{2}$ circiter in longitudine corporis; colore corpore superne olivaceo-viridi, lateribus inferneque flavescence-argenteo; dorso lateribusque fasciis 2 transversis violaceo-nigricantibus, fascia anteriore dorso-pectoralis, fascia posteriore dorso-ventrali; cauda fascia longitudinali violaceo-nigricante; pinnis flavescence-roseis, dorsali analique marginem versus violascentibus.

B. 3. D. $\frac{4}{8}$ vel $\frac{4}{9}$. P. $\frac{1}{13}$. V. $\frac{1}{8}$. A. $\frac{3}{5}$ vel $\frac{3}{6}$. C. 19 et lat. brev.

Synon. *Barbeau au trait latéral* CV. Poiss. XVI p. 120.

Ikan Dokkum Sundan.

Habit. Blitong, in flumine Tjirutjup.

Tjampea, Buitenzorg, Javae insulae, in flumine Tjidani.

Longitudo 3 speciminum 80" ad 95".

Aanm. Ik vond deze soort in 1850, tijdens een verblijf te Tjampea en ontving haar in 1851 van den heer TEIJSMANN van Buitenzorg. Volgens de waarnemingen van KUHLE en VAN HASSELT komt zij ook te Sading wetan voor. De heer VALENCIENNES heeft deze plaats van voorkomen verkeerdelijk gehouden voor den inlandschen naam der soort. Het Blitongsche specimen is 87" lang en behoort tot eene varieteit met eene ronde violet-zwarte vlek boven het begin van de basis der aarsvin. Bij dit specimen gaat ook de tweede dwarsband tot aan den anus en vereenigt zich daar met dien der tegenovergestelde zijde.

Barbus blitonensis Blkr.

Barb. corpore oblongo compresso, altitudine $3\frac{2}{3}$ circiter in ejus longitudine, latitudine $2\frac{2}{3}$ circiter in ejus altitudine; capite 5 in longitudine corporis; altitudine capitis $1\frac{1}{2}$ circiter in ejus longitudine; oculis diametro 3 circiter in longitudine capitis, diametro 1 a se invicem distantibus; rostro convexo oculo brevioribus; maxilla superiore inferiore vix longiore, verticaliter deorsum protractili, ante oculum desinente; ore antico; cirris maxillaribus cirris labialibus brevioribus, maxillaribus pupillam, labialibus oper-

culum attingentibus; dentibus pharyngealibus triseriatis conicis, serie externa 4 vel 5 subuncinatis; osse scapulari trigono, obtuso, rotundato; linea frontali declivi convexiuscula; dorso elevato ventre convexiore; linea dorsali angulata, antice vix convexa; linea ventrali rotundata; linea laterali infra lineam rostro-caudalem descendente, concava; squamis radiatim striatis, lateribus 24 p. m. in serie longitudinali, 8 vel 9 in serie verticali; inguinibus squamis elongatis; pinna dorsali acutiusecula, non emarginata, corpore minus duplo humiliore, spina denticulata capite brevior ventralibus opposita; pinnis pectoralibus acutis ventralibus acutis paulo longioribus, capite brevioribus, ventrales non attingentibus; anali apice rectangula non emarginata, corpore triplo fere humiliore; caudali profunde emarginata lobis acutis, aequalibus, $4\frac{1}{2}$ circiter in longitudine corporis; colore corpore superne aureo-viridi, inferne viridescente-argenteo; dorso macula diffusa violaceo-nigra ad basin pinnae dorsalis; cirris labialibus nigricantibus; pinnis rubris, anali fusco marginata.

B. 3. D. $\frac{4}{8}$ vel $\frac{4}{9}$. P. $\frac{1}{14}$. V. $\frac{1}{8}$. A. $\frac{3}{5}$ vel $\frac{3}{6}$. C. 19 et lat. brev.

Habit. Blitong, in flumine Tjirutjup.

Longitudo speciminis unici 117".

Aan. Deze species heeft groote verwantschap met *Barbus lateristriga* CV. doch onderscheidt er zich van, behalve door het gemis der dwarsche en overlangsche violet-zwarte banden, door ranker ligchaam, langere voeldraden, minder stompen snuit, minder bollen rug, één straal meer in de borstvin enz. Zij moet ook na verwant zijn aan *Barbus roseipinnis* CV. van Pondicherij, doch deze mist de violet-zwarte rugvlek en is overigens in de groote Histoire naturelle des Poissons te onnaauwkeurig beschreven, om over de identiteit te kunnen oordeelen, eene identiteit welke, de woonplaatsen in aanmerking genomen, niet te verwachten is.

Leuciscus cephalotaenia Blkr.

Leucisc. corpore elongato compresso, altitudine 5 ad $5\frac{1}{2}$ in ejus longitudine, latitudine 2 circiter in ejus altitudine; capite acuto 5 circiter in longitudine corporis; altitudine capitis $1\frac{1}{2}$ ad $1\frac{3}{4}$ in ejus longitudine; oculus diametro 3 ad $3\frac{1}{2}$ in longitudine capitis, diametro 1 et paulo a se invicem distantibus; rostro acuto oculo non vel vix longiore; maxilla superiore maxilla inferiore vix brevior, paulo protractili, ante oculos desinente; maxilla inferiore valde adscendente, symphysis uncinata; dentibus pharyngealibus triseriatis, serie externa 5 curvatis subuncinatis; osse scapulari

trigono apice rotundato; linea rostro-dorsali capite declivi recta, dorso convexa; dorso ventre non vel vix convexiore; ventre obtuso non carinato; linea laterali valde concava, lineae ventrali valde approximata et parallela, basin pinnae caudalis attingente; squamis parte libera et basali radiatim vel longitudinaliter striatis, lateribus 30 p. m. in serie longitudinali, 8 p. m. in serie verticali; pinna dorsali pinnas ventrales inter et analem sita, acuta, non emarginata, corpore vix humiliore; pinnis pectoralibus et ventralibus acutis, pectoralibus ventralibus longioribus sed ventrales non attingentibus, ventralibus analem non attingentibus; anali acuta, vix emarginata, dorsali vix longiore et humiliore; caudali profundo emarginata, lobis acutis $4\frac{1}{2}$ circiter in longitudine corporis; colore corpore superne viridi inferne dilutiore; capite fascia rostro-operculari coerulea; lateribus guttis profunde coeruleis in series 2 vel 3 longitudinales dispositis; pinnis viridescentibus, caudali medio vitta longitudinali coerulea.

B. 3. D. $\frac{2}{7}$ vel $\frac{2}{8}$. P. $\frac{1}{14}$ vel $\frac{1}{15}$. V. $\frac{1}{8}$. A. $\frac{3}{5}$ vel $\frac{3}{6}$. C. 19 et lat. brev.

Habit. Blitong, in flumine Tjirutjup.

Longitudo 8 speciminum 85" ad 103".

Aanm. De Indische Archipel bezit vrij talrijke soorten *Leuciscus* met lang slank ligchaam, spitsen kop, zeer korte aarsvin en gehaakte onderkaak, de rugvin geplaatst tusschen buikvinnen en aarsvin, en met groote schubben,—zooals *Leuciscus eijanotaenia* Blkr., *Leuciscus kalochroma* Blkr., *Leuciscus dudsonensis* Blkr., *Leuciscus Einthovenii* Blkr., en andere nog onbeschrevene species, welke in mijne groote verhandeling over de Cyprinoïden van den Indischen Archipel gepubliceerd zullen worden. Van alle die soorten laat zich de bovenstaande bij den eersten oogopslag onderkennen door den donkerblauwen snuitoperkelband en door de reijen blauwe vlekken langs de zijden. Bij *Leuciscus daniconius* (*Cyprinus daniconius* H. Buch.), gaat ook de kopband tot aan den snuit, maar deze soort is korter van ligchaam dan *Leuciscus cephalotaenia*, mist de reijen zijvlekken en zou (wat ik echter betwijfel) de zijlijn regt over het midden der zijden hebben. Nog grooter schijnt de verwantschap te zijn van *Leuciscus cephalotaenia* met *Cyprinus anjona* H. Buch. van Bengalen, welke langwerpiger is dan *Leuciscus daniconius*, twee reijen zwarte zijvlekjes heeft, doch den snuit stomp, de oogen hoog en het

profiel van den rug sterk naar den nek dalende, terwijl er van geen snuitperkelband gesproken wordt.

LUCIOCEPHALOÏDEI.

Luciocephalus pulcher Blkr.

Ik beschreef deze soort reeds in mijne Bijdragen tot de kennis der Ichthijologische fauna van Borneo. De heer CORNS. DE GROOT verzamelde op Blitong 4 exemplaren van 75" tot 180" lengte en de grootste alzoo 60" langer dan het grootste mijner Borneosche specimina en dan de afbeelding in de Illustrations of Indian Zoölogij. Deze uiterst merkwaardige soort, welke aan het hoofd eener afzonderlijke familie behoort te staan, waarvan zij tot nog toe de eenige bekende representante is, ondergaat met toenemenden leeftijd aanmerkelijke wijzigingen in hare kleuren, zoodat de donkerbruine kaakstaartband ligter wordt en zich over het geheele ligchaam en de vinnen zwartachtige ronde vlekjes vertoonen. Bij de anatomische aantekeningen, vroeger medegedeeld, kan ik nog voegen, dat er geene zwemblaas aanwezig is. In de maag van een der grootste specimina vond ik een twintigtal zeer jonge vischjes, met den dojerzak nog ver buiten de buikholte uitpuilende, in welke ik *Leuciscus cephalotaenia* meen te herkennen.

ESOCES.

Hemiramphus phaiosoma Blkr.

Hemiramph. corpore elongato compresso, altitudine 9 et paulo in ejus longitudine; dorso rectiusculo; ventre prominente; capite $3\frac{1}{4}$ circiter, rostro $5\frac{1}{2}$ circiter in longitudine corporis; maxilla superiore longiore quam lata lanceolata; dentibus maxillaribus minimis aequalibus; oculis diametro $1\frac{1}{2}$ circiter in capitis parte postoculari, diametro 1 a se invicem distantibus; membrana submaxillari humili; squamis lateribus 70 ad 80 in serie longitudinali; pinna dorsali anali plus duplo longiore, radio 1° longe ante analem inserto; pectoralibus acutis capitis parte postoculari et ventralibus multo longioribus; ventralibus antice in 4^a sexta corporis parte sitis radio postico ceteris non longiore; anali dorsali humiliore

radiis tumefactis; caudali integra, convexa, $6\frac{1}{2}$ circiter in longitudine totius corporis; colore toto corpore pinnisque fusco.

B. ? D. $1/20$. P. $1/9$? V. $1/5$. A. $1/8$? C. 16 et lat. brev.

Habit. Blitong, in flumine Tjirutjup.

Longitudo speciminis unici 52''.

Aanm. Deze soort laat zich zeer gemakkelijk van alle bekende onderscheiden door haar bruin ligchaam, korte onderkaak, lange rugvin, bolle staartvin en kleine schubben. Het eenige specimen, naar hetwelk bovenstaande beschrijving genomen is, heeft mij niet duidelijk genoeg het aantal kieuw-, borstvin- en aarsvinstralen laten herkennen.

Scripti Batavia Calendis Decembris MDCCCLI.